
GABRIELA PREISSOVÁ – GAZDINA ROBA

Obrázky ze Slovácka - sbírka povídek, kam právě Gazdina roba patří

Gabriela Preissová (1862 - 1946) byla česká dramatička a spisovatelka, představitelka realismu. Narodila se v Kutné Hoře, její rodina se brzy přestěhovala na Moravské Slovácko.

Gazdina roba je jedno z vrcholných děl českého realistického dramatu. Vyšlo v roce 1890.

Ovšem pozor, neusínejme na vavřínech! O žádný idylický kolorovaný obrázek z Moravského Slovácka nejde.

V základním jádru vyniká **tvrdý boj o prosazení sebe sama, svého práva na štěstí a o hledání úniku z přísně daných pravidel.**

Gazdina roba je krátká novela, jež poprvé vyšla v časopise Osvěta. Posléze podle ní napsala Preissová i divadelní hru.

Děj se odehrává na slovenském pohraničí, jazyk textu je poměrně komplikovaný, v díle se vyskytuje velké množství slovakismů, lidových obrátů a nářečních výrazů → **patenty** (bramborové placky), **pleštit palaškou** (uhodit holí), **jedovat'** (zlostit), **mátat'** (mást, vábit), **fiškal** (právník)... rovněž je dílo protknuto několika verši lidových písní.

V Gazdině robě mladá žena opouští nešťastné manželství a kvůli slabošství svého milence volí smrt. Podle knihy vznikla opera Eva skladatele J. B. Foerster, povídka má také řadu divadelních podob. Hra je celá ve stylizovaném moravskoslezském dialektu, samotný název je umělý novotvar Gabriely Preissové, který se podle jazykovědců v nářečí nevyskytuje.

V díle ústřední sociální konflikt → **bohatý sedlák katolického vyznání**
x chudá krajčírka evangelička

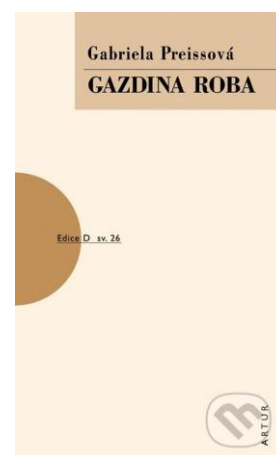
význam spojení "**gazdina roba**" je jedním ze zdařilých původních výtvorů autorčiných. Obě slova se používají v moravských nářečích:

* gazděna, gazdina = hospodyně

* roba = žena, dívka, služka; původ snad z robiti; původně "pracující žena"

Slovník k dílu Gazdina roba vysvětluje spojení "gazdina roba" následovně:

gazdina roba = žena s hospodářem žijící, ale ne jako pravá manželka; tento výraz není však ve východomoravském prostředí vůbec znám

děj:

Chudá krajčička Eva miluje Mánka z bohatého statku. Ostatní jejich lásce nepřejí, Mánkova matka má pro syna vyhlídnutou bohatou nevěstu Maryšu a Evin otec s tetou se Evě jen smějí, že si ji Mánek stejně nevezme.

Ve vsi se slaví hody a Eva Mánkovi vyčítá, že se nechal zvolit stárkem, přestože nebylo možné, aby ona byla zvolena stárkou, protože nemá dost peněz na zaplacení výdajů toho večera. K Mánkovi je zvolena Maryša. Samko dá Evě najevo, že ji má rád. Ta je ráda, že si jí, chuděru bez peněz, vezme aspoň někdo, a tak po Vánocích naplánují svatbu.

Příběh se posouvá o 4 roky. Vdaná Eva se na slavnosti potkává se ženatým Mánkem. Ten ví, že Evě zemřela dcera Katuška a že ji doma asi nic nedrží. Přemlouvá ji, aby s ním odešla do Rakous, že ji má pořád stejně rád. Eva nejdřív neví, ale když k ní vtrhne Samko, Mánka jí vyčte a uhodí ji (viz ukázka), neváhá a s Mánkem odchází. Ten slibuje, že se s Maryšou rozvede.

Při dožínkách řekne jeden z dělníků - už značně přiožralý - Evě, že přestože je gazdina, je roba. K Mánkovi přijde advokát, vylíčí mu všechny výdaje spojené s rozvodem a Mánek od slibu raději upouští. Večer na slavnost přijede baron s baronkou a chtějí dát gazdině dárek. Mánkova matka přede všemi prohlásí, že Eva není gazdina, ale gazdina roba. Eva pohoršení nesnese, a když ještě Mánek prohlásí, že si ji nevezme, spáchá sebevraždu - skočí do Dunaje a utopí se → „A místo gazdina roba zvali ji teď gazdina chudera...“

ukázka:

V záhumní na stezce mihla se náhle před Evušou postava a ona s hrůzou poznala Samka. Co zde robil? Stáhla si šátek do obličeje a odvrátivši hlavu zrychlila běh.

„Evuša, Evuša!“ slyšela za sebou volati, ale neuposlechla unikajíc. On jí se svou nedokonalou chůzí ovšem nemohl postačiti. „Co ho to napadlo špehovat?“ přemýšlela a takový strach ještě jakživa nepocítila jako nyní. Potká-li Mánka? Co mu řekne, kde byla?

Smutně to dopadlo. Samo poznal dobře svou ženu a nedaleko za ní potkal také Mánka. V neklamném tušení a zoufalé vášni navrátil se domů, poprvé se zapomněl a Evu, nijak se nebránící, bědně zbil... Možná že aj to bylo hlavní příčinou, že Eva, poslavši Mánkovi vzkazem po Zuzce Líčeníkové jakési vzkázání, druhého dne zrána z domova zmizela...